

Vlaanderen
is natuur

© Ludo Goossens

COMPENSATIESTEUN BESCHERMING NESTEN EN JONGEN BROEDVOGELS OP LANDBOUWPERCELEN 2024

AGENTSCHAP
NATUUR & BOS

© Bernard Van Eiegem

1. Inleiding

De Vlaamse overheid voorziet een compensatie voor het nemen van maatregelen voor nestbescherming. Deze maatregelen dienen om nesten en kuikens te beschermen van bedreigde Vlaamse vogelsoorten in landbouwgebied, namelijk bruine kiekendief, grauwe kiekendief, blauwe kiekendief, steppekiekendief, grutto, wulp, kwartelkoning, velduil en grauwe gors. Personen die op het ogenblik van de waarneming van een broedende doelsoort uitbater of gebruiker¹ zijn van een of meerdere percelen waar omwille van de broedende vogels en hun jongen ten minste een gedeelte niet gemaaid of geoogst wordt, komen in aanmerking voor de compensatiesteun.

De negen vermelde vogelsoorten zijn allemaal grondbroeders die in veel gevallen hun nesten maken op landbouwpercelen. Het uitmaaien van nesten en kuikens tijdens oogst- en maaiwerkzaamheden heeft een grote impact op de Vlaamse populaties van deze vogelsoorten.

Met de compensatiesteun vergoedt de Vlaamse overheid eigenaars voor de gemiste inkomsten en de extra inspanningen die ze moeten leveren als ze nesten en kuikens van de negen vermelde vogelsoorten beschermen door een perceel of een gedeelte van een perceel pas na de gebruikelijke datum te maaien of te oogsten. Dit verhoogt immers het broedsucces waardoor de vogelpopulaties van deze soorten kunnen aangroeien. Voor de bruine kiekendief, grauwe kiekendief en kwartelkoning draagt dit bij tot het bereiken van de gewestelijke instandhoudingsdoelstelling in Vlaanderen. Deze compensatiesteun is gelinkt aan de soortenbeschermingsprogramma's voor de grauwe kiekendief, bruine kiekendief, kwartelkoning, weidevogels en akkervogels.

Meer informatie vindt u op natuurenbos.vlaanderen.be/dieren-en-planten/soortenbescherming/soortenbeschermingsprogrammas-sbps

¹ Op basis van een titel van eigendom, erfpacht of schriftelijke pachtovereenkomst. Voor pachters geldt dat bij ontstentenis van geschrift de exploitatie kan bewezen worden met alle middelen, inbegrepen getuigen, vermoedens en voorlegging van een bewijs van betaling van de canon. De begunstigde moet kunnen aantonen voor de betrokken percelen geregistreerd te zijn op basis van het decreet van 22 december 2006 houdende een gemeenschappelijke identificatie van landbouwers, exploitaties en landbouwgrond in het kader van het meststoffenbeleid en van het landbouwbeleid.

2. Indiening en selectie

2.1 Voorwaarden voor de ontvankelijkheid van het dossier (administratief)

De aanvrager van deze compensatie moet voldoen aan alle onderstaande voorwaarden om in aanmerking te komen voor compensatiesteun. U kunt steeds advies inwinnen over de procedure en voorwaarden bij het Agentschap voor Natuur en Bos (subsidies.anb@vlaanderen.be, zie ook punt 2.3.3).

2.1.1 Voorwerp van het compensatiedossier

Het project bestaat uit maatregelen om de nesten en kuikens van deze vogelsoorten te beschermen:

- bruine kiekendief (*Circus aeruginosus*)
- grauwe kiekendief (*Circus pygargus*)
- blauwe kiekendief (*Circus cyaneus*)
- steppiekiekendief (*Circus macrourus*)
- grutto (*Limosa limosa*)
- wulp (*Numenius arquata*)
- kwartelkoning (*Crex crex*)
- velduil (*Asio flammeus*)
- grauwe gors (*Emberiza calandra*)

De maatregelen bestaan erin om bij broedgevallen van deze vogelsoorten op of nabij een perceel dat in landbouwgebruik is, dit perceel of een gedeelte ervan niet te maaien of te oogsten vóór de kuikens zich in veiligheid kunnen brengen. Specifieke voorwaarden voor de uitvoering van de maatregel per vogelsoort vindt u onder punt 3.1.

De waarnemingen van een van de vogelsoorten gebeuren als volgt:

- Een roepende kwartelkoning wordt gedurende minstens twee opeenvolgende avonden of nachten waargenomen in het perceel of buiten het perceel, op maximaal 250 meter van de perceelsgrens.
- Een broedende bruine kiekendief, grauwe kiekendief, blauwe kiekendief, steppiekiekendief, grutto, wulp, velduil of grauwe gors wordt waargenomen in het perceel.
- Nest-indicerend gedrag¹ van bruine kiekendief, grauwe kiekendief, blauwe kiekendief, steppiekiekendief, grutto, wulp, velduil of grauwe gors wordt waargenomen in het perceel.

2.1.2 Onverenigbaarheden

Deze compensatie kan niet worden toegekend voor delen van percelen of volledige percelen waar al een financiële tegemoetkoming verleend wordt voor dezelfde inspanning, bijvoorbeeld via een beheerover-

eenkomst van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) in het kader van het Programma voor Duurzame Plattelandsontwikkeling (PDPO III) en het Vlaams Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) - Strategisch Plan.

Voor maatregelen van nestbescherming die verder gaan dan de voorwaarden in de beheerovereenkomsten, kan alsnog een compensatie worden toegekend. In dat geval wordt bekeken of de subsidiestroemen complementair zijn.

Als de maaidatum met een week of weken moet uitgesteld worden om kuikens de kans te geven uit te vliegen, wordt een bijkomend forfaitair bedrag verleend van 125 euro per ha en per week extra uitstel. Uitstel wordt steeds afgesproken in samenspraak met de contactpersoon bij Natuur en Bos of VLM.

2.2 Beoordelingscriteria

De waarneming van een broedgeval van een van de negen soorten wordt beoordeeld door een medewerker van Natuur en Bos, van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) of van de Vlaamse Landmaatschappij, eventueel in samenspraak met een lokale vrijwilliger. De criteria kunnen per soort verschillen en worden in punt 3.1 in detail uitgewerkt.

2.3 Indiening

2.3.1 Aanvraagformulier

U kan de compensatie per mail aanvragen via het aanvraagformulier als bijlage.

2.3.2 Procedure

- Voorjaar: lancering van de compensatiesteun
- 1 augustus: uiterste datum voor het aanvragen van de compensatiesteun. Het aanvraagformulier moet ingediend worden via subsidies.anb@vlaanderen.be

2.3.3 Vragen

Voor vragen over deze compensatiesteun kan u terecht bij medewerkers van Natuur en Bos via subsidies.anb@vlaanderen.be.

2.4 Berekening van de compensatiesteun

De subsidie voorziet een marktconforme vergoeding. De oppervlakte die niet gemaaid of geoogst wordt, wordt vermenigvuldigd met de gemiddelde referen-

¹ Gedrag dat wijst op de waarschijnlijke aanwezigheid van een nest zoals nestbouw, alarmeren, afleidingsgedrag, regelmatig aanvliegen met voedsel naar dezelfde plek, ...

tieopbrengst (in euro per ha per jaar) van de betreffende teelt voor de vijf voorafgaande jaren in de betreffende landbouwstreek, zoals jaarlijks bepaald door het Departement voor Landbouw en Visserij van de Vlaamse overheid. Voor een snede gras wordt een referentieopbrengst van 600 euro per ha gerekend voor de eerste snede en 500 euro per ha voor volgende sneden, waarbij uitgegaan wordt van drie sneden per jaar. Als de eerste snede van het jaar al voorbij is op het moment dat de compensatieovereenkomst wordt afgesloten, kan het compensatiebedrag voor grasland dus maximaal 1000 euro per ha bedragen. Als slechts één snede gras gemist wordt door het uitstellen van de maaidatum, bijvoorbeeld bij een vroegbroedende velduil, zal het subsidiebedrag 600 euro per ha bedragen.

$$\text{Bedrag compensatie} = \text{(oppervlakte niet gemaaid of geoogst) [ha]} \times \text{referentieopbrengst van de teelt [euro per ha per jaar]}$$

Als de gemiste inkomsten, berekend zoals hierboven beschreven, minder dan 100 euro bedragen, wordt een bedrag van 100 euro toegekend als compensatie voor de gemiste opbrengsten en de extra tijd die besteed moet worden voor het ontzien van de nestomgeving bij landbouwbewerkingen en om deze nestlocatie na het verlaten van de vogels terug in de gewenste staat te brengen. Als er bijvoorbeeld twee nesten bruine kiekendief zijn op een bepaald perceel, wordt er tweemaal 100 euro toegekend.

Voor luzerne wordt er rekening gehouden met de relatieve waarde per snede, omdat niet elke snede dezelfde voederwaarde heeft. Er wordt uitgegaan van vier sneden per jaar, waarbij de compensatie de verhoudingen 4-3-2-2 van de referentieopbrengst per jaar voor de eerste tot laatste snede volgt.

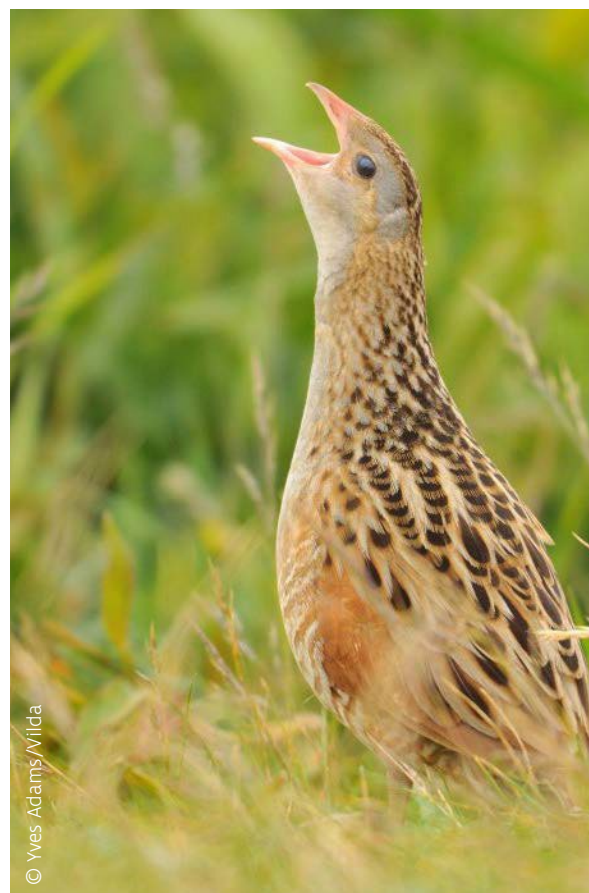
2.5 Kader staatssteun

Alle bedragen die vergoed worden volgens de referentieopbrengst van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij, vallen niet binnen het kader van de-minimissteun aan de landbouwsector. Vergoedingen die hoger liggen dan de referentieopbrengst (bijvoorbeeld een vergoeding van 100 euro voor een nest van bruine kiekendief) vallen wel onder de de-minimissteun. Meer informatie op <https://lv.vlaanderen.be/beleid/landbouwbeleid-eu/steunmelding/staatssteun/de-minimissteun> en <https://landbouwcijfers.vlaanderen.be/referentieopbrengsten-landbouwteelten>.

De-minimis is de som van alle steun die niet door Europa is goedgekeurd en waarvan begunstigden (landbouwers) zelf moeten bijhouden dat ze een bepaald bedrag niet overschrijden. Voor de primaire productie is dit plafond vastgelegd op max. 20.000 euro per periode van drie belastingjaren per onderneming. Dit plafond is de som van alle steun die een begunstigde onder de-minimis ontvangt over drie jaar, dus niet het plafond per maatregel of per subsidiërende instantie. De begunstigde ondertekent in het aanvraagformulier een verklaring op eer dat dit bedrag niet overschreden wordt door toekenning van deze compensatie.

2.6 Toekenning en uitbetaling van de compensatie

Als aan de voorwaarden voldaan is, wordt de compensatie in één keer uitbetaald. Dit gebeurt op basis van het aanvraagformulier (zie bijlage) dat de begunstigde van de compensatie indient. Als aan de voorwaarden is voldaan, en binnen de beschikbare kredieten, wordt de compensatie uiterlijk in de maand november overgeschreven op het IBAN-rekeningnummer dat de begunstigde meedeelt op het aanvraagformulier.

3. Voorwaarden voor uitbetaling

3.1 Uitvoeringsvoorwaarden

De volgende moeten genomen worden na toekenning van de compensatie:

3.1.1. Voor kwartelkoning

- Een cirkelvormige zone met een straal van 250 meter rond de roeppost, waarin het maaien wordt uitgesteld tot na 15 augustus. De afbakening per roeppost gebeurt in overleg met een medewerker van Natuur en Bos, INBO of VLM, eventueel in samenspraak met een lokale soortenkenner.
- Het perceel of het gedeelte van het perceel dat binnen deze zone ligt, wordt niet gemaaid tot en met 15 augustus. Als het perceel wordt gemaaid, wordt van binnen naar buiten gemaaid zodat eventueel nog aanwezige kwartelkoningen naar de perceelrand worden gedreven.
- Op het perceel worden ook geen andere activiteiten uitgevoerd waarbij de vogels of hun nesten ernstig verstoord of gedood kunnen worden.

3.1.2. Voor bruine, blauwe, grauwe en stepekiekendief

- Een werknemer van Natuur en Bos, INBO, VLM of een lokale soortenkenner lokaliseert het nest. Een zone van 10 op 10 meter rond het nest wordt niet gemaaid, geoogst en bewerkt zolang er jonge kiekendieven in het nest aanwezig zijn. Een werknemer van Natuur en Bos, INBO of VLM valideert het uitvliegen van de nestjongen. In dat geval kan Natuur en Bos hierover ook afspraken maken met de lokale soortenkenner die als contactpersoon kan vermeld worden op het aanvraagformulier.
- Bijkomend en specifiek voor grauwe kiekendief en stepekiekendief: wanneer nestbouw wordt vastgesteld op een perceel dat tijdens de nestbouw- of eilegfase zou worden gemaaid, kan de eerste snede op het perceel worden vergoed zodat de vogels in alle rust het nest kunnen bouwen en tot eileg kunnen overgaan. Eens de nestbouw voltooid en het broeden begonnen, zijn de vogels minder verstoringgevoelig en kunnen de nesten vervolgens in lijn met het vorige punt verder worden opgevolgd. Als van deze optie zou worden gebruik gemaakt, is het van belang zo snel mogelijk contact op te nemen met Natuur en Bos om de te volgen stappen af te spreken. Natuur en Bos

zal dan nagaan of eventueel bijkomende nestbeschermingsmaatregelen nodig zijn na de eerste snede om het predatierisico te beperken.

3.1.3. Voor velduil

- Een werknemer van Natuur en Bos, INBO, VLM of een lokale soortenkenner lokaliseert het nest en gaat na of er nog eieren en/of jonge kuikens aanwezig zijn in het nest, of dat er al jongen zijn uitgezworven.
 1. Bij voorkeur wordt het maaien op het volledige perceel uitgesteld tijdens de volledige broedperiode tot het uitvliegen van de jongen. Hierbij is het ook belangrijk om aandacht te hebben voor uitgezworven jongen op naburige percelen en indien nodig om ook daar beschermingsmaatregelen toe te passen.
 2. Als uitstel op het volledige perceel niet mogelijk is, kan zolang er sprake is van eieren of jonge kuikens bij het maaien (eerste snede) een gebied van 40 x 40 meter rond het nest gevrijwaard worden. Deze zone wordt aangeduid door middel van tijdelijke constructies, zoals hoekpaaltjes, die vanuit een oogst- of maaimachine duidelijk te zien zijn. In deze zone wordt niet gemaaid zolang er uilskuikens in of rond het nest zijn en ten minste tot de jonge uilskuikens uitgevlogen zijn. Een werknemer van Natuur en Bos, INBO of VLM valideert het uitvliegen van nestjongen. In dat geval kan Natuur en Bos hierover ook afspraken maken met de lokale soortenkenner die als contactpersoon kan worden vermeld op het aanvraagformulier. Naarmate het seizoen vordert en de volgende snede zich aandient, is het belangrijk na te gaan of er al uitgezworven jongen zijn. Als dit zo is, wordt het maaien bij voorkeur over het volledige perceel uitgesteld tot het uitvliegen van de jongen.

Is uitstel op het volledige perceel niet haalbaar bij de tweede snede, dan moeten kuikens vóór het maaien gelokaliseerd en in veiligheid gebracht worden. Kuikens kunnen ook uit het perceel gejaagd worden. Bij voorkeur wordt er ook voor de maaibalk uitgelopen.

- Als de uilskuikens reeds uitgezworven zijn in het grasland wordt in principe in het volledige perceel niet gemaaid. Dit kan ook een ander

grasland zijn dan het grasland met het nest, als de uilskuijken zich daarheen hebben verplaatst. Als de kuikens duidelijk te lokaliseren zijn in een deel van het perceel, kan dat deel worden afgezet met kippengaas en wordt het maaien op het overige deel van het perceel begeleid door een werknemer van Natuur en Bos, INBO, VLM of door een lokale soortenkenner om eventueel kuikens die over het hoofd gezien werden in het te maaien gedeelte nog te redden.

3.1.4. Voor grauwe gors

Voor de bescherming van grauwe gors zijn er twee opties, afhankelijk van de situatie en timing van het vaststellen van het nest:

- Optie 1 Habitatbescherming: Een medewerker van Natuur en Bos, INBO, VLM of een lokale soortenkenner stelt territoriaal gedrag vast. In samenspraak met de vaststeller wordt het maaien op het volledige perceel of een deel ervan uitgesteld. Als een medewerker van Natuur en Bos, INBO, VLM of een lokale soortenkenner vaststelt dat het broedkoppel niet meer aanwezig is, kan er in onderling overleg met de vaststeller besloten worden om het maaien weer te hervatten. Als het maaien hervat wordt, wordt de compensatie bijgesteld: er wordt enkel een vergoeding gegeven voor de gemiste sneden.
- Optie 2 Nestbescherming: Een medewerker van Natuur en Bos, INBO, VLM of een lokale soortenkenner lokaliseert het nest en duidt rond het nest een gebied van 40 op 40 meter aan met tijdelijke constructies die vanuit een oogst- of maaimachine duidelijk te zien zijn.

Het perceel of een afgebakende zone wordt gevrijwaard van maaien zolang er jonge grauwe gorzen in het nest zijn en ten minste tot de jonge grauwe gorzen uitgevlogen zijn. Een werknemer van Natuur en Bos, INBO, VLM of een lokale soortenkenner valideert het uitvliegen van nestjongen.

3.1.5. Voor grutto en wulp

- Een werknemer van Natuur en Bos, INBO, VLM of een (lokale) soortenkenner lokaliseert het nestperceel en checkt of het nest nog bebroed wordt of dat er reeds kuikens zijn uitgekomen.
- Als het nest nog bebroed wordt, wordt het maaien op het perceel uitgesteld tot 1 juni of later wanneer het nest op 1 juni nog niet uitgekomen is. De werknemer van Natuur en

Bos, INBO, VLM of een (lokale) soortenkenner volgt het nest nauw op en geeft aan wanneer er gemaaid kan worden. Het uitgestelde maaien geldt voor het volledige perceel, bij grotere percelen blijft minimaal 1 ha ongemaaid. Zodra er gemaaid kan worden, gebeurt dit op een rustig tempo van binnen naar buiten zodat eventueel nog aanwezige jongen tijdig naar de perceelrand kunnen vluchten.

- Bij nesten van wulpen staat de landbouwer toe dat er een tijdelijk elektrisch raster rond het nest wordt geplaatst om dit te beschermen tegen grondpredatoren. Het raster blijft staan tot het nest is uitgekomen en de kuikens de nestlocatie hebben verlaten, dit kan dus tot na 1 juni zijn.
- We voorzien een vergoeding van 1 maaisnede (aan 600 euro per ha voor de eerste snede en 500 euro per ha bij de volgende sneden) bij niet maaien tot 1 juni.
- Voor weilanden die begraasd worden, wordt voor nesten van wulp een zone van minimaal 25 x 25 meter uitgerasterd en voor grutto het volledige perceel of minimaal 1 ha. Er wordt een geschikt elektrisch raster voorzien dat het nest beschermt tegen de grazers. Ook hiervoor kan men een vergoeding aanvragen van 500 euro per hectare met een minimum van 100 euro.

3.2 Niet naleving van de voorwaarden en terugvordering van de compensatie

De compensatie wordt gebruikt voor de doeleinden waarvoor ze is verleend. Als de begunstigde zich niet houdt aan de voorwaarden - in het bijzonder de uitvoeringsvoorwaarden zoals vermeld in punt 3.1 - kan na de beslissing van de minister bevoegd voor de landinrichting en het natuurbehoud (eventueel via delegatie aan de administrateur-generaal van Natuur en Bos) gevraagd worden aan de begunstigde om de compensatie, vermeerderd met de wettelijke intresten, onmiddellijk terug te betalen aan het Vlaamse Gewest als aan de voorwaarden in dit document niet wordt voldaan.

De begunstigde kan na beslissing van de minister bevoegd voor de landinrichting en het natuurbehoud (eventueel via delegatie aan de administrateur-generaal van Natuur en Bos) het recht op de compensatie verliezen als niet voldaan wordt aan de voorwaarden.

